

Стаття 195. Визначення заборгованості за аліментами, присудженими у частці від заробітку (доходу)

Заборгованість за аліментами, присудженими у частці від заробітку (доходу), визначається виходячи з фактичного заробітку (доходу), який платник аліментів одержував за час, протягом якого не провадилося їх стягнення.

Якщо платник аліментів не працював на час виникнення заборгованості, але працює на час визначення її розміру, заборгованість визначається із заробітку (доходу), який він одержує.

Якщо платник аліментів не працював на час виникнення заборгованості і не працює на час визначення її розміру, вона обчислюється виходячи із середньої заробітної плати працівника для даної місцевості.

Розмір заборгованості за аліментами обчислюється державним виконавцем, а у разі спору — судом.

Стаття 196. Відповідальність за прострочення сплати аліментів

При виникненні заборгованості з вини особи, яка зобов'язана сплачувати аліменти за рішенням суду, одержувач аліментів має право на стягнення неустойки (пені) у розмірі одного відсотка від суми несплачених аліментів за кожен день прострочення.

Розмір неустойки може бути зменшений судом з урахуванням матеріального та сімейного стану платника аліментів.

Неустойка не сплачується, якщо платник аліментів є неповнолітнім.

Кошти на утримання дитини за рішенням суду присуджуються у частці від доходу її матері, батька (ст. 183 СК України) і (або) у твердій грошовій сумі (ст. 184 СК України). Відповідно до зазначених норм у кожному конкретному випадку розмір аліментів визначає суд.

Рішення суду є загальнообов'язковим до виконання. Разом з тим, досить поширеними є факти невиконання судових рішень. Це — одна з причин виникнення заборгованості за аліментами.

Розмір заборгованості за аліментами обчислюється державним виконавцем, а у разі спору — судом.

У разі сплати аліментів за місцем роботи, місцем виплати пенсії, стипендії заборгованість за аліментами погашається за заявою платника шляхом відрахувань з його заробітної плати, пенсії, стипендії за місцем їх одержання або стягується за рішенням суду.

Якщо за виконавчим листом, пред'явленим до виконання, аліменти не стягуються у зв'язку з розшуком платника аліментів або у зв'язку з його перебуванням за кордоном, вони мають бути сплачені за весь минулий час (ст. 194 СК України). Такими є загальні положення щодо стягнення заборгованості за аліментами.

Закон не обходить регламентацією і питання щодо визначення заборгованості за аліментами, присудженими у частці від заробітку (доходу). Така заборгованість відповідно до ст. 195 СК України визначається, виходячи з фактичного заробітку (доходу), який платник аліментів одержував за час, протягом якого не провадилося їх стягнення.

Якщо платник аліментів не працював на час виникнення заборгованості, але працює на час визначення її розміру, заборгованість визначається із заробітку (доходу), який він одержує.

Якщо платник аліментів не працював на час виникнення заборгованості і не працює на час визначення її розміру, заборгованість обчислюється, виходячи із середньої заробітної плати працівника відповідної кваліфікації або некваліфікованого працівника для даної місцевості.

Слід звернути увагу на положення ст. 196 СК України, якою передбачена відповідальність за прострочення сплати аліментів. Так, при виникненні заборгованості з вини особи, яка зобов'язана сплачувати аліменти за рішенням суду, одержувач аліментів має право на стягнення неустойки (пені) у розмірі 1 % від суми несплачених аліментів за кожен день прострочення. Закон звільняє від сплати неустойки платника аліментів, який є неповнолітнім.

Зазначимо, що притягнення до відповідальності платника аліментів, з вини якого виникла заборгованість, є правом, а не обов'язком одержувача аліментів. Окрім того, встановлений законом розмір сплати неустойки може бути досить відчутним для фізичної особи. Тому закон допускає можливість зменшення розміру неустойки. Розмір неустойки може бути зменшений судом з урахуванням матеріального становища та сімейного стану платника аліментів.

Відповідно до ст. 197 СК України суд може відстрочити або розстрочити сплату заборгованості за аліментами, враховуючи матеріальне становище та сімейний стан платника аліментів.

За позовом платника аліментів суд вправі повністю або частково звільнити його від сплати заборгованості за аліментами. Це може мати місце у випадку, коли буде встановлено, що заборгованість виникла у зв'язку з тяжкою хворобою платника аліментів або іншою обставиною, що має істотне значення.

У виникненні заборгованості за аліментами на дитину винною може бути і особа, на користь якої присуджено аліменти. Тому суд вправі звільнити платника аліментів від сплати заборгованості, якщо буде встановлено, що вона виникла внаслідок неперед'явлення без поважної причини виконавчого листа до виконання особою, на користь якої присуджено аліменти.

Злісне ухилення від сплати встановлених рішенням суду коштів на утримання дітей (аліментів), а також злісне ухилення батьків від утримання неповнолітніх дітей, що перебувають на їх утриманні, — карається виправними роботами на строк до 1 року або обмеженням волі на строк до 2 років.

Те саме діяння, вчинене особою, раніше судимою за злочин, передбачений ст. 164 КК України, — карається виправними роботами на строк до 2 років або обмеженням волі на строк до 3 років.

Під злісним ухиленням від сплати коштів на утримання дітей (аліментів) або на утримання непрацездатних батьків слід розуміти будь-які діяння боржника, спрямовані на невиконання рішення суду (приховування доходів, зміну місця проживання чи місця роботи без повідомлення державного виконавця тощо), які призвели до виникнення заборгованості із сплати таких коштів у розмірі, що сукупно складають суму виплат за 6 місяців відповідних платежів.

Ухилення від сплати аліментів і ухилення від утримання неповнолітніх або непрацездатних дітей утворюють цей склад злочину лише у випадку, коли воно є злісним. Поняття злісності належить до оціночних категорій і має бути визначено у кожному конкретному випадку. Визнання судом ухилення злісним повинно бути належним чином вмотивовано у вироку. Про злісний характер ухилення можуть свідчити тривалість ухилення, продовження ухилення після попередження про необхідність виконання свого обов'язку та можливість кримінальної відповідальності з боку судді чи державного виконавця, неодноразові звернення потерпілого чи інших осіб до винної особи з цього приводу тощо.

Непоодинокими є випадки, коли місце проживання чи перебування батьків невідоме, або вони ухиляються від сплати аліментів, або не мають можливості утримувати дитину, дитині призначається тимчасова державна допомога, яка не може бути меншою ніж 50 % прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку. Виплата тимчасової державної допомоги здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України. Порядок призначення цього державного утримання визначається Кабінетом Міністрів України, а метою є тимчасове утримання неповнолітнього. Цю допомогу призначають і виплачують за місцем проживання (перебування) одного з батьків, який утримує дитину, управління праці та соціального захисту населення районної, районної у місті Києві та Севастополі держадміністрації, структурним підрозділом з питань праці та соціального захисту населення виконавчого органу міської, районної у місті ради. Для цього треба написати заяву у місцевому органі праці та соціального захисту населення, додавши довідку з виконавчої служби про неотримання аліментів. Тимчасова допомога призначається кожні 6 місяців починаючи з місяця, в якому подані усі необхідні документи. Для призначення допомоги на наступний 6-місячний строк потрібно подати лише заяву, в якій повідомити про обставини, що можуть бути підставою для продовження виплати допомоги.

За додатковою інформацією можна звернутись до **Відділу «Устинівське бюро правової допомоги» Кропивницького місцевого центру з надання БВПД** що знаходиться за адресою: смт Устинівка, вул. Благодатна, 1

тел. (5239)4-17-65

E-mail: ustynivske@legalaid.kr.ua

